

i sin Tid tilsagte Vilkaar⁵⁾, — og mere havde de dog ikke Krav paa. Men for øvrigt bemærkes det, at hele dette Spørgsmaal om Nedsættelse af Afgifterne i Virkeligheden ikke kunde have faaet (og saaledes heller ikke nu har) nogen Betydning for Husmændene, da det alene vilde have drejet sig om ganske ubetydelige Værdier, formentlig kun om en Nedsættelse fra 15—35 Øre for hvert Hus. Besvarelsen af Spørgsmaalet er kun medtaget her for den teoretiske Interesses eller en Fuldstændigheds Skyld.

Særligt bemærkes, at *Godtgørelsen til Gaardejerne i Asminderød* under ingen Omstændigheder kan nedsættes; thi den er jo ifølge den i sin Tid indgaaede Kontrakt for bestandig tilsikret dem med det oprindelige Beløb, eller nu 75 Kr. 39 Ø.

At *Godtgørelsen til Gaardmændene i Grønholt*, 20 Kr. 05 Ø., heller ikke kan nedsættes, fremgaar allerede deraf, at de oprindelige Grundafgifter af Husene ikke længer tilflyde Jordebogskassen paa Grund af Husenes Salg til Selveje.

Hvad dernæst angaar *Høhoverivederlagene*, da maa det i *Indledning* under 1) nævnte *Andragende* undergives en nøjere Prøvelse. — Først bemærkes, at Andragendet, som den foregaaende Udvikling vil vise, har Ret i sin Udtalelse om, at det oprindelige Høhoveri er blevet afløst, d. v. s. omsat til aarligt Vederlag paa meget forskellig Maade. Naar Andragendet derimod omtaler, at enkelte hoveripligtige *slap helt fri* for Byrden, da Afløsningen fandt Sted, da har der ingen Oplysninger kunnet findes herom i de foran citerede Kilder (hvorfor dette Forhold ikke er omtalt i det foregaaende). Men det kan være troligt nok, at denne Bemærkning i Andragendet har sin Rigtighed; Hoveribylden kan nemlig være bortfalden i Anledning af Gennemførelsen af Lov 4. Juli 1850. Lovens § 4 tog kun Hensyn til den *Nytte*, som den til Arbejdet berettigede skønnedes *virkelig* at have haft af bemeldte Arbejde, jfr. ovenfor, og i Overensstemmelse hermed hedder det i en Skrivelse af 29. August 1850⁶⁾ fra Indenrigsministeriet til Formændene for de forskellige Afløsningskommissioner: „— — — Den i Lovens § 4 i denne Henseende givne Regel — — — medfører for det første, at kun den Del af det betingede Hoveri, der *hidtil virkeligen er afbenyttet*, kan blive at erstatte. — — — Naar det saaledes er udfundet, hvilket *Kvantum Arbejde eller Arbejdsdage*, der skal erstattes — — —“. Hvis der altsaa i 1853 gaves Arvefæstere, som tidligere ikke havde villet indgaa paa en almindelig Forening om Afløsning i Henhold til de kgl. Resolutioner, og som paa den anden Side ikke havde arbejdet til Stadighed for Stutteriet i de senere Aar paa Grund af dettes Indskrænkning, saa har Afløsningskendelsen ikke kunnet tage Hensyn til dette Hoveri⁷⁾; det eksisterede jo i Virkeligheden kun paa Papiret (det gamle Skøde), men var ikke Stutteriet til nogen „virkelig Nytte“.

Andragerne ønske nu principalt, jfr. ovenfor, en fremtidig Fritagelse for Høhoverivederlagene. Dette Ønske udtales dog ganske kort og ligesom i forbiggende (i den Form at faa „Skatten hævet“), og der behøves formentlig heller ingen længere Redegørelse for at vise, at dette Ønske selvfølgelig kun kan afslaa. Selv om virkelig nogle Arvefæstere af den ovenanførte Grund undgik Høhoverivederlaget, da Afløsningen fandt Sted i 1853, saa kunne dog alle de Arvefæstere, som nu maa svare aarligt Vederlag, ikke forlange, at den nævnte Fritagelse for Pengevederlaget skal betragtes som et Eksempel til Efterfølgelse for deres Vedkommende; thi det aarlige Vederlag repræsenterer jo dog overalt et *virkeligt tidligere Arbejde*. Overhovedet vil vel næppe nogen fordre, at Staten pure skulde kvittere Høhoverivederlagene og saaledes give Afkald paa et *rent privat Formuegode af betydelig Værdi* (Vederlagene i Havre indbringe alene ca. 22,000 Kr. om Aaret).

Andragerens subsidiære Paastand, som gaar ud paa en almindelig Nedsættelse af de forskellige Vederlag til den laveste Takst eller de 4 Mark, jfr. ovenfor, begrundes derimod nærmere. Der henvises til, at det blev udtrykkelig *lov*et de hoveripligtige Gaardejere, da disse indgik paa de enkelte Overenskomster om Afløsning, at „hvis andre slap billigere ved Afløsningen end med 1 Td. Havre pr. Td. Hartkorn, saa skulde denne billigere Afløsning fremtidig ogsaa komme til at gælde for dem, som

⁵⁾ Naar Husmændene ikke efter Stridens Bilæggelse erholdt formelige Skøder paa Grundene, aa dette formentlig i, at ingen begærede dette.

⁶⁾ Se Departementstidende for 1850, p. 1066 ff.

⁷⁾ Herved bemærkes, at Afløsningskommissionens Protokol intet Steds har været at finde. Rigsarkivet har enkelte Protokoller af tilsvarende Art, men ikke denne; i Provinsarkivet her i Byen findes den ikke, og den er endelig heller ikke opbevaret i Frederiksborg Amts Arkiv.